

ORGANUL

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiosa invoientia.

Sambata

Nr. XLII.

18 Octovre. 1847

VIENA. Despre moartea Archiducelui Fridericu asia scriu in G. Univ. de A., dein Venetia 6 oct., Marin'a cesarea, carea cu vreo cateva septemani pierdu in Bandiera pre un contra-admirale al seu, plange astadi durorosa pierderea amatului seu Viceadmirale, Archiducelui Fridericu. Un morbu scurtu, ci plinu de durori, ce incepu cu simptome de galbenaria, rapi eri pre in floritoriulu June intru al 26 le anu al vietii. Curundu urma acestu mai teneru calaretu de al Mariei-Teresii, celui mai betranu, neuitatului nostru Archiduce Carolu, renumitului seu parente, in viat'a cea-lalta. Serenissimulu Principe suferi cele dein urma ore durorose ale acestei existente pamentesci cu anima repausosa si cu resemnarea ce totu deam'a si la tota ocaziunea l'a destinsu. Aprinderea meruntelor, carea in momente dein urma indesiarta tote incercarile de ajutoriu, se impoteri catra 10 ore ser'a intr' atat'a, catu neci o speme nu mai remase de a se nutri. Inca pre la amiediadi ceru serenissimulu langedu sacramentele mortiloru, si ser'a la 11 ore intre convulsiuni infioratorie si resuffa viet'a. Intrega Venetia semte amar'a pierdere a unei despartiri asia neasteptate. Mii de seraci aducatori a mente de benefacerile lui incongiura palatiulu si resplatescu in lacreme cea dein urma a loru multiemita."

—Repausatulu, nascutu in 14 main 1821, era Feld-marshal-licutenant, Vice-Admirale si Supremu Comendante a marinei austriace.

Viena. O Scrisoria dein 10 oct. st. n. in Gaz. Univ. spune de un individuu, carele in 7 ale aceiasi ar fi muritu in Cas'a bolnaviloru ne'n doitu de cholera orientale, —ci de asta intem- plare de atunci in coce nimene nu mai graiese. —Asemenea se scrie dela marginile Galiciei, cum ca scirile despre casuri de cholera in Galicia, Silesia si Moravia sunt cu totulu neadeverate, cumca tifulu si o disenteria rea a raptu multi omeni in unele cercuri a Galicie si intru o parte dein Silesia, ci ca si acestea intrandu un tempu mai rece, pre incetu scadu.

VENETIA, 18: 30 sept. A nou'a adunare a cercetatoriloru Naturei, seau precum mai pomposu se vorbesce: al nonale Congresu al inventiiloru, ajunse astadi cu intorcerea vaporei Archiducele Fridericu dela Pola (in Istria) al seu capetu. —In mai pucinu de 9 ani, acum e a treia ora, decandu inventiati Italiane se adunara in Regatulu Venetianu-lombardicu, si nendoitu ori care straiuu, precum ori care domesticu, va trebui se recunosca, cum ca pertractarile, prelegerile, cuventarile si remustrarile la acestu congre-

su se tienura cu o libertate a cuventului si a cugetului, in catu totu respectulu micutelu-i lipsi, si intr' asemenea trebuie a se recunosce, cum ca si insesi intrevorbirile, cu pucine luari afora nesemnate, cu dat'a libertate n'au traitu reu.

LEMBERG, 10: 22 sept. Cercetarea asupr'a conjuratiunei pre latite de acum doi ani se apropria curundu catra al ei capetu. Dupa ce ambii Corifei Wisniowski si Kapuscinski se pedepsira cu moarte, si mai multi de 20 dein cei mai ingreniati se condamnara la pedeapsa in fortieretie de 10 pana la 25 de ani, de curundu acum ca la 40 de persone, care mai indelungu siedura in prinsoria, si mai multu dein levitate fusera rapiti, se libertara, intre carii si tenerulu Comite Rey, a catuia frumosa domna ca un esemplu de fidelitate conjugale meriteza a fi anumita. Intra incredentiareai religioasa, in care domnele polonesci se destingu mai pre susu de barbatii loru, tener'a comitisa era vediuta la petiorele tuturor altareloru dein adunculu animei rogandu se pentru liberarea sociului ei, si bucuria ascultarei rogamentelor ei fu intr'adeveru forte misicatoria. Bunetatea prea maritului nostru monarcu la acestu casu adeverita nu va smentii impresiunea ei.

CLUSIU 6: 18 oct. In Siedenti'a dietale XCVII intrandu Guberniulu r. Exc. Sa Gubernatoriulu dede la cetire Rescriptulu r. inca dein a. 1846, 14 juliu esitu, in carele Maiestatea Sa se indura a reprobá descoperirea SS. si OO. loru facuta in capetulu Representatiunei deindiet'a trecuta, cu datu dein a. 1843, 31 januaru, ce atinge confirmarea a doi Consiliari guberniali. (Catu e pentru asta Representatiune voimu a insemna, cum ca dein cei patru Consiliari atunci denumiti doi denuminduse dein o lista de alegere, SS. si OO. in atins'a Representatiune pre Maiestatea Sa o rugara umilitu, ca pentru venitoriu denumirea in sensulu legiloru se o faca dupa statiu, si dein partesi se se indure a urma singurulu modru ducatoriu la scopu pentru latuirea frecariloru provenitorie dein asta cauza, ca ci dein contra SS. si OO. voru fi astrinsi, ca catu e pentru statiunile, dein care se voru denumi doi membri, se denege instalarea). Se mai cetii si Rescriptulu r. cu datu dein 11 oct. a. c. in obiectulu causeloru, ce potu curge si subtu dieta, Maiestatea Sa catu e pentru articulu de lege, ce atinge obiectulu acest'a lasandu afora un punctu, cele lalte scimbári intarindule demanda, ca se se tramita in susu spre sanctiune finale. —Dupa acést'a cetinduse inca cativa articlii de lege si Represen-

tatiuni, ce sunt de a se tramite la Maiestate, Exc. Sa Gubernatoriulu pentru Siedenti'a urmato-ria a propusu proiectulu de lege a Deputatiunei Sistematece in obiectulu credirei in linia dirépta, proiectulu de lege a comit. Cetatei de Balta in obiectulu expropriatiunei, si Rescriptulu r. in obiectulu incetarei cauzelor, aducundu si aceea a mente, cà indata ce se voru aflá de facie denu- mitii Oficiali de frunte, atunci se voru si insta- lá; cu acest'a inchiá Siedenti'a.

Clusiu, 9: 21 oct. In Siedenti'a dieta- le XCVIII dupa adevirerea protocolului, intran- du Guberniulu r., pre lenga articlii de lege con- firmati sunatori despre indigenatulu unoru in- si bine meritati se ceti Rescriptulu Maiestati Sale dein 15 oct., in care nu aprobéza, cà Represen- tatiunea dein 8 oct. o facura in limb'a ungu- resca ne acceptandu sanctionarea lezei pentru u- sulu limbai unguresci, deci SS. si OO. in venito- riu au se cumpanésca mai acuratu Rescriptele regie.—Dupa departarea Guberniului r. Exc. Sa Presidentele a asternutu conspectulu lucratu de Exactoratu despre salariale asesoriloru urbaria- li.—Dupa aceea se pertractá proiectulu de lege despre credirea in linia dirépta, ci inchiarea a- cestui obiectu remase pre Siedenti'a venitoria.

Clusiu, 10: 22 oct. In Siedenti'a dieta- le XCIX se inchiara desbaterile in obiectulu credi- rei in linia direpta, se statorí articlulu de lege despre Politi'a rurale, pre cum si celu despre ex- propriatiune. Catu e pentru denumirea acum de curundu spre dregatoriele inalte se escara despu- te, pentru cà dein o lista de alegere se denumi- ra érași doi, inse lenga protestatiune se statui, ca insii denumiti se se jure.

Clusiu, 11: 23 oct. In Siedenti'a die- tale C intrandu Guberniulu r., de curundu con- firmatulu Tesaurariu r. si deintre Consiliari fo- stulu de facie D. Michaelé Szegedi se instalara cu solenitate. Apoi dupa pertractarea si accepta- rea articliloru de lege confirmati, ce suna despre indigenatu, in Representatiunea despre acést'a SS. si OO. statuira a descoperi, cumcá Represen- tatiunea culpata o compusera in limb'a ungu- resca, cà ci de orace M. Sa se invoí, ca articlii de lege se se redige in limb'a unguresca, dreptu a- ceea SS. si OO. se socotira facultati a substerne si Representatiunile in limb'a unguresca. De alt- mentrea pana la sanctionarea art. de lege suna- toriu despre limb'a unguresca Representatiunile se voru redige in limb'a latina.—Dupa aceea se statorí planulu ce arata salariale asesoriloru ur- bariali. In Com. Albei de susu 160, in celu de giosu 200, in al Cetatei de Balta 160, in al Tur- dei 200, in al Clusiuului 200, in al Dobucci 160, in al Solnocului dein launtru 160, in al Hunedorei 200, in al Solnocului de mediulocu 160, in al Crasnei 120, in al Zarandului 160, in Distr. Kó- varului 120, in al Fagarasiului 160, in Scaunu- lu Odorheului 120, in al Murasiului 120, in Trei- scaune 160, in al Ciucului 120, in al Ariasiului 120 fl. m. c. vá fi salariulu asesoriloru urbariali. Dupa aceea se incredentiá maistrului protono- tariu traducerea pre unguiria a formulariloru de juramentu. Spre Siedenti'a venitoria se propuse- ra articlulu de lege sunatoriu despre cauzele eu- ratorie subtu dieta si alegerea de Consiliariu.

UNGARIA, Inalti'a Sa Arciducele Stefa- nu in 16 oct. in comitatulu Pestei fú instalatu de Comite Supremu prein Comisariulu r. Inalti'a Sa Arciducele Francis cu Jose fu.

CAREIU-MARE. Indreptare. Scirea dein

nr. XXXVII, al Organului, subtu rubr. UNGA- RIA, trebue asia intielesa, cum ca Par. D. H. fa- cù cuventarea, ci nu o si tienù.

A N G L I A.

Crisea pecuniaria in Anglia e forte superato- ria. Cele mai mari, mai vechi, mai bene inteme- iate case negociatoresci cadu seau si-oprescu pla- tirile ca pre intrecute. Dupa scirile dein 4 oct. st. n. crisea se pronuciá si afora de London, la Liverpool, Dublin, Manchester, Halifax si cu un cuventu in tote cetatile industriali. Morning Chronicle de in 4 oct. scrie: „Falimentele celoru mai vechi si mai bene stabilite case, fric'a de a vedé si pre alte case importanti suspendi- endusi platirile, si despretiuirea toturoru funduri- loru si toturoru valoriloru, seau a guberniului seau a caliloru de fieru, au aruncatu in Cetate ospai- ma cu nepotentia de a descrie. „— Dein Liverpo- ol scriu: „Cu ane voe este a aretá cu cuventia cauzele tristei nostre pusetiuni de acum: reu sec- risiulu dein 1846, importarea bucatelor si espor- tarea aurului, pote cà au grabitu, ci n'au oca- sionatu singure strimtoririle comerciali. Noi trebue se ne suim mai susu, si nu suntemu departati de a crede, cum ca, precum doua dein cele mai pricepetorie jurnale au aretatu de multu, intorce- rea unei mari multimi de capitale amblatorie in capitale desifte, prein lucrarile caliloru de fieru si altele, e adeverat'a cauza a strimtorirei finan- ciarie dein tier'a nostra, carea dede mai multu dein mana de catu potea face, si a caria funtáne sorbite prein o singura sorte de spese, nu mai a- jungu pentru trebuentiele de tote dilele... Capi- talulu versatu de actionarii pentru drumurile de fieru incapetate au in lucrare: 111 milioane 434, 000 p. st.; capitalulu impromutatu de societati: 30 milioane, 600,000 p. st.; capitalulu, ce actio- narii sunt inca indetorati mai versá: 100 milio- ne, 436,000 p. st. Aste cifre sunt infioratorie“ etc.

F R A N C I A.

PARIS, 6 oct. st. n. Regele, Louis Philippe, impleni astadi, in dioa nascerei sale, al 74-le anu al vietii. Dioa acest'a o serbá regele in St. Cloud, unde chiamá si ospetá pretoti ministri.— Cu aceasi ocasiune regele denumi de gubernato- riu Invalidiloru, dupa ce Soult si Sebastiani nu vrura a acceptá, pre Marescalculu Comitele Mo- litor.—Cadavrulu repausatulu marescalcu Ou- dinot ducelui de Reggio, se astrucá in cript'a invalidiloru, aproape de cript'a lui Napoleon, cu tota pomp'a cuvenita rangului cestui repausatu. Trei fii ai lui: Generalu-locu-tienatoriulu Marchi- sulu Oudinot, Comitele Carolu Oudinot Capita- nulu Znaviloru, si Vi-comitele Henricu Oudinot, locu-tienatoriu la Dragoni, carii toti erau in ser- vitiu in Africa, alergara a fi de facie la immor- mentarea parentelui loru.—Cumortea marescalcu- lui Oudinot, scrie J. des D., numerulu victiuito- riloru, dein 26 marescalci a imperiului creati de Napoleon, eredusu la doi, carii sunt: marescal- culu Soult ducele de Dalmatia, promotu in 1804, si marescalculu Marmont ducele de Ragusa, numitu in 1809, ci lipsitu in 1830 pentru nede- punerea juramentului.

Ceilalti morti 24 marescalci sunt:

Bernadotte, principe de Pontecorvo (apoi rege in Suedia).

Murat (apoi rege in Neapoli).

Berthier, principe de Neufchâtel si de Wagram,

Massena, ducele de Rivoli si principe de Essling.

Ney, principe de Moskowa si duce de Elchingen.

Lannes, ducele de Montebello.

Mortier, ducele de Treviso.

Lefebvre, ducele de Dantzig.

Kellerman, ducele de Valmy.

Jourdan.—Serrurier.—Perignon.—

Brune.

Bessières, ducele de Istria.

Davoust, principe de Eckmühl si Auerstadt.

Augereau, ducele de Castiglione.

Moncey, ducele de Conegliano.

Oudinot, ducele de Reggio.

Macdonald, ducele de Tarento.

Victor, ducele de Belluno.

Suchet, ducele de Albufera.

Gouvion-Saint-Cyr.—Principele Poniatowsky.—Grouchy.

Marescalcii de astadi sunt:

Soult, ducele de Dalmatia (de subtu imperiu). Comitele Molitor (desubtu Restauratiune). Comitele Gérard. Com. Sebastiani. Bugeaud dela Piconnerie, ducele de Jsly. Com. Reille, si Vi-comitele Dode de La Brunerie.

Paris, 10 oct. Pre candu ducele d'Aumale, nou denumitul Generariu-Gubernatoriu al Algeriei, sosí in Algeru, in 10 ale acest. imori al doile fiu, ducele de Guise, dupa o langedire numai de trei zile. Principele erá nascutu in 11 sept. a. c.

G R E C I A - T U R C I A.

Scirile mai noue dein Constantinopoli 17: 29 sept. aducu cum ca Port'a acum mai tare ca ore candu vre a pune in lucrare measurele strimtoritorie in contra Greciei. Mai multoru nai grecesci s'a opritu navigarea pre tiermuri, si ca naile grecesci se scape de acea strimtorire, se vedu constrinse a navigá subtu pavez'a altoru natiuni. Cholera se pare a nu pasi mai departe; in Karsa inecatatu de totu, in Erzerum dela 7 sept. incoce, nu se semtira de catu unele pucine casuri isolate. In Constantinopoli inca n'a intratu, ci numai pre impregiuru.

ATENA, 18: 30 sept. Adres'a Camarei fu votizata intr'unanimitate. Ea cuprinde un paragrafu, ce esprime durorile natiunei grecesci de pierderea lui Coletti. „Aduncu superati de mortea ne asteptata a unui omu eminente, unui ministru charnicu, unui mare cetatianu, semtinu desiertulu, ce lasa dupa sine o asia pierdere.“ La care Regele intre altele respunde: „Esprimendusi durorea cu ocasiunea mortei Presidentelui Consiliului J. Coletti, Camar'a dá dreptate meriteloru unui mare cetatianu. Recunoscenti'a catra omenii, cesi consecreza esistenti'a spre servitiurile patriei, onoreza atatu pre cei ce o semtu, catu si pre cei ce se facu demni de ea.“—Ci cu tote aceste, jurnalele anglesci nu inceta a persecuá pre acestu mare cetatianu, si in cea lalta lume.—Se pare, ca ministeriulu are de cugetu a regulá financiale spre a poté face destulu cereriloru poteriloru, ce garantizisera impromutul grecescu. Provinciile se paru asiediate. Grivas, in urm'a indreptarei luate dela gubernatoriulu Epirului, se retrase dela Prevesa catra Janina. Alti rescolitori dein Acarnania sunt inprestiati.

I T A L I A.

ROMA, Diario di Roma, si dupa acest'a W. Z. etc. inscientieza, cum ca S. Sa Papa PIU IX, cu un Motu-Propriu dein 1 oct. st. n. c. dedece-

tatei Romei o constitutiune municipale. Roma va avé dupa acestu ragulamentu un Consiliu standu dein 100 persone, dein care 64 voru fi posesori, 4 eclesiastici, si 32 dein clasele invetiatiiloru, negotiatoriloru si industrialiloru;—si un magistratu seau Senatu, cu un Senatoriu si 8 Conservatori, alegundi dein Consiliari. Consiliarii nu voru pote fi in giosu de 25 ani, si magistratuali in giosu de 30 ani pleniti. Lucrarile loru se intendu la anona, securitatea publica. drumuri, muri, apeducturi, gradini, mormenturi, fundamente si infrumsetiarea cetatei. Regulamentulu, publicatu intru un suplementu la D. di R., stá dein XIV titli si 76 paragrafi, dein carele al 72 suna: „Consiliulu, ce se va numi antai'a data intru organizarea Cetatei Romei, se va convocá catra capetulu celui mai aproape novemvre au cu inceputulu lui dec., spre alegerea magistraturei; ér' al 76-lea: La Inceputulu anului mai aproape 1848, nou'a organizare va incepe a avé deplen'a punere in lucrare.“—Entusiasmulu Romaniloru cu acésta ocasiune érase a fostu nemesuratu.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

MADRID, 4 oct. st. n. Abia se publicara unele decrete regesci despre organizarea regatului, financeloru, Consiliului regescu etc. dein 29 sept. si 1 oct.,—candu de odata nepreveditu in noptea spre 7 oct. generariulu Narvaez se denumí presidente ministeriului, si ministrii inca nemica visandu de aceea fura constrinsi asi cere demisiunea. Ministeriulu e compusu dein personele urmatorie:

Presidente consiliului si ministru negotiatoru dein afora, generariulu Narvaez.

Ministru celoru dein launtru, Sartorius.

Ministru financeloru, Orlando.

Ministru invetiaturei publice, Ros de Olano.

Ministru bataliei, Cordova.

Scimbarea ministeriului se scrie a se trage deintru o intriga de curte rusinosa. Ministeriulu cadiutu, amicu lui Espartero, ne potendu induplecá pre Serano dupa poftasi, cercá se surpe pre acest'a presentandu altu favoritu, ci Serano precependu latulu se impacini cu Narvaez, amendoi inimici lui Espartero, resturná ministeriulu sii puse in locu pre alui Narvaez. Cu tote aceste, ministeriulu acest'a se pare a avé mai multa incredentiare inaintea publicului. Celu pucinu, fundurile publice la acea scire, numai decatu se suira, cu mai multe pro-cente.

Madrid, 6 oct. un decretu regescu, dein 5 oct. convoca Curtile (Cortes) pre 15 nov. in acesti termini: „Legislatur'a dein 1846 e inchisa. Curtile regatului sunt chiamate pre 15 nov. a. c., pre candu senatorii si deputatii voru trebuí a se aflá adunati in Capital'a monarchiei.“—Acésta scire ocaasiuná o mare placere in publicu, si multiemire cu cabinetulu Narvaez.

V A R I E T A T I.

Lenga o anuniare pentru portretulu Papei Piu IX se cetescu urmatoriele:

Pre deinaintea lui Napoleonsi alui Ludovicu Filipu a trecutu spiritulu Domnului. Ei, chiamatii spre mantuire, nu au preceptu misiunea amarei si a intieptiunei lui Dumnedieu. Superbia si egoismu iau tienutu legati.

Acum se aretá Domnulu a treia ora. Catra Piu IX grai: „Diua mea a sositu ti-incredentiu de facie si venitoriu.“

Si barbatulu lui Dumnedieu a respunsu la cuventulu Domnului si cu voientia tare castanc'a,

și în putere și anima ca un erou, a început elu marele opus al regenerațiunii. Roma eternă proclamă Regele de sponsa libertății civile, și cu programul acesta începe ea a treia cuprindere a lumii. Eroldul ei Piu dice către regi: unde e libertate, acolo e braciul lui Dumnezeu, și unde e braciul lui Dumnezeu, acolo gloria și putere. Er' dela națiuni poftesc elu înbracisarea lucrului public, unire cu densul spre apărarea adevărului a binelui și a dreptății; înse înainte de totă competență și domnie prestă sine. „Se nu inveninți, striga elu către ei, lucrul sântu prein putere brutale; nu rusinți triumful, că ei voru învinge ideile, pre care le reprezenta.“

Si lumea veche precum cea nouă se uita cu uimire ilare la apostolul, carele descendendă depre celu mai vechiu tron al pământului, ne ingridinduse că i va scade ceva dein demnitatea sântă, vorbesce ast'forma către omeni și marele codice a tuturor popore și regi creștinesci, restatoresce evangeliul, ca pre un codice de civilizațiune și libertate civile. Acela e sânta și scepstrul, „anuncia Piu, „nu instrumentul puterii lumesci; nu vârga, pentru a pedepsi, nu catena pentru a face sclavi nu e bute aburitoria pentru a face noru, ci e lumina curată. Are se lumineze, se încălzească și se libereze!“

Fora ostentă, fora luptă pre pământu nu se întempla nemicu mare. Celu mai mare iuse este apostolatul libertății. Asia dar' și Piu dein toate luptele are se lupte pre cea mai grea. — Elu scie aceea; deci a cuventat elu: Dumnezeu e cu mine, și neci maestrele reutății și a ipocrisiei, neci despectul, neci violența, neci nepătenția nepreceperei nu voru se me abata dela aceea ce vrea Domnul a impleni prein mine pre pământu.“

Substava Piu IX? Va subsistă dei va trebui se fia și marturu. — Morțea pre cruce a fostu o dată spre reînnoirea lumii.

C o l e t t i.

(Capetu)

Incepăturile acestui regat totu de a una fură grele. Greciei la începutu a costat cam în multu darulu ce i dădea Europa. Nu va se le mai aducem a minte, de ora ce acele acum sunt mai terse. Regatul elenic astăzi e pre carari mai bune și mai naționale; ei în anii de antrai tendințele lui se arăta prein departarea celor mai mari și mai buni cetățeni. Ast'forma fii, că în a. 1835, totu în acelu timp se tramisera de legati Maurocordatu la London, Metaxa la St. Petruburg, Coletti la Paris. Acesta fii o sorte de exiliu prevediatoriu (providențial). Lipsea lui Coletti, ca se cunoscă Europa mai bine, și se fia și elu de ea cunoscutu mai bine. Franța trebuia se fia pentru elu o școală mai instructivă de către Anglia; căci între noi trebuia elu se înveție, cum se întemeieza monarhiile liberali, și în istoria noastră totu de una putea elu ceti ursitele țerei sale. Elu aici înveția, că libertatea și regatul cum si potu dá man'a unulu altuia și a merge împreună pre cararile păcii și înaintării. Fiend elu marturu de princiă plină de ostenele a unui regat constituțional, victiindu în mediuloculu celor mai de frunte bărbați politici ai noștri și în comerțu necontentitu cu cei mai mari oratori ai noștri elu dein di în di adună acestu secerisiu înăvutu, pre carele mai tardiu trebuia selu straplante în fericitulu pământu al patriei sale.

Coletti restă optu ani în Franța. Totă lumeasi aduce a minte, că l'a vedutu, îmbracatu în al seu costum național, pre carele n'a voitu selu lapede neci o dată. Cei celu potura cunosc nu vorbescu de elu alt'mentre de către cu afecțiune și mirare. Candu se reîntorse elu la Atena în 1843, o revoluțiune mai fortunată în rezultatele sale, de către cum le ar fi voitu instigatorii ei, dădea Greciei o constituțiune fora de a resturnă tronulu. Evenimentele periodulu acestuia sunt noue, și cunoscute îndestul de către sele mai repetim. *) Se scie, că puterea, după ce a trecut prein manule lui Metaxa și Maurocordatu, cum ajunsese firesce la Coletti, carele o păzi până la morțea.

Europa lui Coletti e detoria cu multiamita. Elu în sfer'a sa, eră unulu dein cei mai vertosu lucratori la monumentulu păcii și al civilizațiunii, carele e opulu timpulu nostru. Lucru de însemnatu! acestu barbatu, carelesu petrecu viața, ca se întemeieze ceva lucru regulatu, cea mai mare putere o avea în elementulu de insurecțiune și de bataia. Elu ca Palikariu, deca ar fi voitu, ar fi fostu mai tare de către ministrulu constituțional; cuventu ar fi fostu mai tare între munti, de către pre tribuna. Un cuventu dein gurai, un semnu cu man'a ar fi resculatu Epirulu, Tesalia, Albania, Macedonia. Se spune ca la sosirea noului rege totu deputatii ai acestor provincii venira se astee întru ascunsu la coronarea lui, ca cu ochii lor se vedea pre regele Greciei și selu redă concetățenilor sei. E bine! totu acesti ochi neîmpacati și arditori stetera întorsi către Coletti; și acceptara semnalulu de la elu. Elu n'a datu; și ca se nu facea aceea trebuia se aiba cu atatu mai multă barbatia, cu câtu animulu ducea spre aceea: vechiulu barbatu traia totu deauna în sine; elu tienu fustă nela. În ale sale grigi de barbatu al Statulu, suvenirile Palikariului i se înfacisera ca nesce umbre seducătorie. Cea mai mare onore i va fi, ca a potutu apăsa aceste resuffări romănesci, că în mediuloculu tentativnilor vietici de aventura, a talbacirii de aerulu muntilor și a mirosulu de bataia a conserbatu ideea ordulu, întielesulu de regula, sentimentulu de autoretate. Viața politica a fostu o luptă nobile a judecării sale, și în sensulu unui cuventu frumosu a fostu demnu de a merge se se împreună cu batalionulu lui Plutarcu. (Jour. des Déb.)

*) Pentru cetitorii noștri socotim totuși a fi cu cale, de vantu însemnă următoriele: Noțea în 15 sept. dein a. 1843 se întempla în Atena rescol'a, carea cu celu mai bunu planu, avendu în partesi ostile, subțu conducerea lui Calergi și Macriani se închiă într'o di. Regele fii astrinsu sesi lase ministrulu, și se accepta un nou, asia numitu național, și prein o constituțiune se decrețeze conchiamarea unei adunări naționale, și se departe pre totu strainii carii se aflau în servitiulu Statulu. Anglia și Franța înca în oct. a. 1843, er' Rusia în iunie a. 1844 se învoira spre cele întemplate în Grecia. După desbateri ferbinti Adunarea națională deschisă în 20 nov. a. 1843 înfiență o Constituțiune, carea preste totu eră lucrata după modelu francescu. În 30 martiu a. 1844 se jură pre ea regele, și Adunarea națională sa despartă. Alegerile la antai'a sesiune a Camarilor produsera ferberinone; în 16 aug. se întempla în Atena tumultu mare, carele numai prein intervenirea regelui încetă. Ministrulu lui Maurocordatu dăde preste capu, și înca și Calergi autoriulu rescolei dein sept. caută se se retraga. Erasi erupsera rescole și turburari rapitorie în mai multe locuri. Pre în cetu în cetu se împacara animele; noulu ministriu al lui Coletti se arăta eliniloru ca un amicu al dreptății și al imparțialității.

Red.

S U P L E M E N T U.

O M U L U.

(Capetu)

Mai destinsu nemorirea o marturisescu inaltele intogniri si poteri a omului, pre care elu aici, imbetranésca ori catu de tare, neci o data lo pote desvoltá si folosi de plenu. Pentru ce aceste intogniri, spre a caroru desvoltare omulu aici giosu adese n'are neci tempu, neci ocaziune; pentru ce poterile, spre a caroru folosire adesu numai incercári mici pote face, déca cu viéti'a pamentésca i s'ar inchiá estenti'a?—Moru prunci, carii abia incepura asi sentí estenti'a; moru juni si barbati, in carii locuesce plenetate de poteri, pre carea ei cea mai mare parte nefolosita o éau cu sine in mormentu; moru popore intregi, care fora culp'a lor remasera inca pre celu mai de giosu gradu al culturei: cu a nostra fede despre intieptiunea lui Dumnedieu, carea nemica nu face in desiertu, ore nu ne amu strimtori, déca estenti'a omului nu ar ajunge deincolo de mormentu!—Si ce ar fi de impartirea dreptatei dumnediesci, déca un brusiu inverditu séu o pétra ar acoperí pre omulu intregu? Cate fapte nobili si mari remanu aici neresplatite, si cate pecate nepedepsite; multi amici ai vertutei repunu subtu loviturile grele a relei fortune, pana candu celu mai de nimica reu facatoriu in tota viéti'a sa are parte de buna stare cu placere; si se nu fia neci o resplatire venitoria, carea se conplaneze aste contradiceri?—Are se sémene omulu aici fora sperare de a castigá acolo un secerisiu binecuventatu? Ferice de omu! despune asupra un Dumnedieu dreptu, carele o data in eternu i va resplati tote faptele bune. Acést'a sei imbucure anim'a la intemprările superatorie a vietii, acést'a selu radice in lupt'a pentru vertute, acést'a sei mangaie sufletulu la cautarea fora voie spre intunecos'a nopte a mormentului! Pentru estenti'a lui aici e numai primavéra, ér' dein colo e serbatori'a secerisiului.

Cuprensu de asemenea meditatiuni a scrisu dar' Rousseau catra Voltaire: De e Dumnedieu potente, intieptu si dreptu, atunci si sufletumi e nemoritoriu.

Inca si pecatulu omului, seteai nestinsa pentru placere—voluptate—, auru si onore marturisescu, cum cá elu e nascutu pentru fericiri nemarginite. Passiunile ferbinti, care ca nesce arepi de vulturu se intendu preste cuibulu nostru, inaltiate preste tote lucrurile pamentului si prè mari pentru pamentu, predicu o sburatarire mai nobile si vedescu dreptulu nostru spre ceriu. De ora ce pentru ele pamentulu e prè angustu, e invederatu, cá noá ne este defiptu un mai inaltu scopu de nesuentia, si cá fericitácea omenésca jace spre ceva mai bunu de catu indestularea boldurilor, pre care le avemu comuni cu animarile. Si ore nu spune togma natur'a un cuventu potente pentru fedea nemorírei?—Nemica piere in universu; ce se pare nemicitu, dupa catuvasi tempu ér' se arata in alta forma. Vermele gretiosu se contiese, si trece intr'o stare de nesentire; inse numai decatusi rumpe mormentulu facutu, si sbora ca fluturu usioru cu multe colori infrumsetiatu.—

Inca si sementi'a putrediesce in senulu pamentului; inse dupa pucine luni in loculu putredii se elatesce spicu stralucitu. Ore cu omulu, coron'a creatiunei pamentesci va se fia alt'mentre? numai elusinguru se piéra, candu cele ne-

nobili pasiescu in lucrare si viéti'a? O intru a-deveru numai si de aci ése, cum cá invetiatur'a despre invierea mortiloru nu e asia nefirésca, precum se pare necredentici, déca aceea cu invetiatur'a despre nemorire se va impreuná cum se cuvine, si despre durarea omului in venitoriu se va intielege cu o natura organica, macar cá nobilita in etern'a tiéra a lui Dumnedieu!—

Nemorirea e trasur'a de frunte in icon'a omului, si dupa trecereai deincolo supune consciencia. A nu sci, cá esti aici, insemnéza nemicime, si a nu sci ca ai fostu acolo, nu insemnéza durare, ci noua incepere. Vertutea ar fi fora aducere a mente, fora legatura cu o viéti'a venitoria! Aici-le si acolo trebue se faca un intregu neintreruptu. Mai alesu ce fericesce pre omu acolo, este consciencia vertutei, ce a lucratu aici. Omulu trebue se scie ce fundamentu a pusu aici, ca acolo pre acel'a se cladésca mai departe; ca unde a intreruptu aici, acolo se impreune érasí.

Cá cum va fi starea omului dein colo, viéti'ai de acum in ce tipu se va impreuná cu cea venitoria, unde va vietii si cum i va fi form'a cugetarei?—Tote aceste sunt intrebári, care curiositatei nostre cauta se remana nerespunse. Catu e pentru deincolo ne a disu Jesu tote, ce ne cuvine a sci: „ochii inca n'au vediutu, ureche n'a auditu, si anim'a omenesca nu o pote cuprinde, ce a preparatu Dumnedieu celoru ce l'ama intru dreptate si dein anima.“

Ome, sentiesceti demnetatea intréga! prein lucrare drépta respectéza antaietátile natureitale! Pre calea vietii prevederea seti fia angira, detorenti'a conducatoria! Lunga e calea, insielatorie unde, departe scopulu. E rusine a remané inderetrulu acestui scopu, candu in natura tote mergu inainte. Propasirea ti-este chiámarea. Totu ce e omenescu, dice Schiller, mai antaiu trebue sese nasca, se crésca si sese faca maturu, si dein forma in forma lu-conduce tempulu plasmuitoriu. Tu nu trebue se te marginesci intr'un anumitu giuru al adevेरului si al binelui, si neci a te plecá orbesce la ce ai creditu. De se si implinesce in multi dis'a unui intieptu vechiu: cum cá omulu e vit'a dedarei; de si place la multi devis'a: lasati precum a fostu! ce e vechiu e mai bunu; arata, cum cá poterea spiritului teu e mai mare, decatú poterea dedarei. Neci o data se lucrí condusu de prejudicia! Totu prejudiciulu arata netari'a seau lips'a mentii, si togma pentru aceea e si rusinatoriu. Cu catu mai tare se latiesce giurulu scientiei tale, si cu catu mai tare te trage anim'a spre bine: cu atatu pasiesci mai aproape de scopulu, carele ti este defiptu.

Respectéza binele si in altii, si nu nepreitiú pre neci un omu! Si celu mai micu pote lucrá spre bine. Totu insulu, fia elu in viéti'a cetatiana catu de ne socotitu, prein singularea impreunare a cercustárilor, pote fi pentru altii forte cumpanitoriu. Nu lipsescu esemple, cum cá sierbitorii seraci se facura nutritorii domniloru sei nefortunati; cum cá cersitorii saturara pre inavuti; etc. Neci o data se ingiosesci pre cineva de unélta! Nu merita se fia numitu omu, celu ce pre altii mai multu voiesce ai folosi, de catu a le fi folositoriu. Respectéza drepturile? omenesci si in celu mai micu! Carele vorbesce despre drepturi omenesci, pentru aceea inca nu e Iacobinu séu Carbonariu, *) de alt'mentre ar trebú si Da-

*) Numele revolutionariloru in Francia si Italia.

vid, Solomonu, toti profetii, chiaru si Jesu se se numésca asia; cà ci acestu dein urma anume v're, ca evangeliulu se se predice si celoru seraci, seau, ce e totu un'a, ca si lucratorii pamentului si dilerii se se faca intiepti si prevediatori. Pentru drepturi omenesci nemicu nu descépta semtiu-lu mai vertosu, de catu ne dreptatea suferita, pentrucà:

Celu ce n'a mancatu cu lacremare
Pane intre lupte pamentesci,
Nece a dormitu cu superare,
N'are semtiu de drepturi omenesci.

Nu e fenomenu raru, cum cà se violara la ra-decina drepturile omenesci, pentru care mainainte se facura cuventàri. Acelesi gubernia, care a-supra ducerei la tergu si a vendiarei omeniloru in gura mare siau descoperitu ne placere, fora a mai cugetà, scimbara si vendura s. c. l. popore intregi. Cine nu ar plange lacreme crunte pentru omenimea calcata in petiore?!—

ARTICLII DE LEGE URBARIALI.
(Urmare)

§. 8. Si dominium terrestre, cujus juribus jus macelli accensetur, in macellis de sufficienti carne non provideret, emacillatio, praemissa dominii terrestialis legitima praemonitione, communitati admittitur;—quodsi autem subditi in pecoribus caeterum sanis, casu quopiam fortuito, damnificarentur, talium pecorum emacillationem dominium terrestre subditis absque omni taxa admittere tenetur.

§. 9. Molendini, et molas exstruendi jus, exclusive dominos terrestres concernit, nihilominus si in quopiam loco ex privilegio vel contractu, per contribuentem communitatem, vel vero singulares etiam colonos molae possiderentur, tenores horum privilegiorum et contractuum observantur,—et tam in hoc, quam vero illo in casu, dum coloni intuitu molarum per se tentarum, qualescunque praetensiones formarent, et tali praetensioni usus realis suffragaretur; domini terrestres jura circa tales molas formanda, coram ordinariis foris judicialibus, experturi erunt; si autem communitas vel colonus ex indultu dominii, vel domino terrestri haud contradicente, beneficium cujuscunque speciei molendini haberet, tunc illud via urbariali, re interea integre servata, penes adaequatam superaedificatorum, ac quarumvis meliorationum legalem aestimationem, et legitimarum investitionum refusionem dominus terrestris recipere poterit.

§. 10. Jus fornicis ad jura licet dominii terrestialis pertineat, pro commercio nihilominus nationali promovendo, colonis sessionibus urbarialibus provisus liberum erit, penes depensionem domino terrestri inferius determinatae taxae, in colonialibus suis fundis, fornicem aperire, et quaestum exercere, facultatem tamen hanc in alios transferre, iisdem interdictum erit.

§. 11. Beneficio aperiendi fornicis uti volens colonus, domino suo terrestri pro ratione stabilitae triplicis fornicum classis, sequentem censum dependere obligabitur:

A fornice 1-ae classis, in quo nempe panni subtilioris ac mediocris speciei, sericeae item et aliae nobiliores e fabricis, depositoriis, e prima videlicet manu comparatae merces venui exponuntur, et unde similes merces circumforaneis quaestoribus distrahi solent, annuatim 15. rfnos.

A 2-ae classis, seu inferioris sortis mercibus instructo, et extra viam commercialem situato fornice, ubi nempe minus frequens est distractionis occasio, et ejusmodi fornicis possessor merca-

toribus quidem 1-ae classis equiparari haud potest, mundinas tamen frequentare solet, quotannis 10. rfnos.

A 3-ae classis, seu a fornicibus in pagis et vicis situatis, quorum possessores mundinas frequentant quidem, ast sericeis et aliis notabilioribus mercibus majori in quantitate quaestum haud exercent, et qui merces suas ab aliis provincialibus mercatoribus emere solent, quotannis 5. rfnos.

Si vero dominus terrestris et colonus fornicem aperire volens, super eo ad quamnam praecensitarum classium aperiendus fornix pertineat, inter se convenire non possent, quaestio haec controversa per tabulam urbarialem erit determinanda.

§. 12. Urbarialistis qualibuscunque productis et articulis in sensu legum patriarum, sine aperiitione fornicis et in suis sessionibus colonialibus liberum exercere commercium permittitur;—circa talia producta et articulos nullo dominis terrestribus praecemptionis jure competente, quin si abusive alicubi simile praecemptionis jus exercitum jam fuisset, illud pro futuro simpliciter abrogatur.

§. 13. Venationis, piscationis, et aucupii jus exclusive dominii terrestialis est proprium; coloni igitur beneficio hoc, nonnisi ex conventionione cum dominio terrestri ineunda, pro futuro uti poterunt.

§. 14. Jura mundinarum, fori, legitimerum teloniorum ac naulorum (nisi privilegialiter communitatibus essent collata) tamquam dominia terrestralia concernentia porro quoque dominis terrestribus manent propria.

ARTICULUS IV. De praestationibus urbarialibus.

§. 1. Quilibet juxta articulum II. integrae sessionis colonus, proprio victu et proprio cum curru, in aratura vero aratro vel occa, hebdomadatim, per unam diem, adeoque annuatim per 52 dies, tot jumentis, quot sibi laborare solet, tenetur suo domino terrestri laborare, aut pro optione domini terrestris, loco unius jugalis, quae cum idoneis et sufficientibus individuis ac instrumentis erit praestanda, duas manuales praestare obligatur operas; majore vel minore constitutivo proviso subdito a proportione hujus mensurae ad labores obligato.

§. 2. Inquilinus nonnisi articulo II-o stabilito intravillano provisus, annuatim 18, subinquilinus vero cui nec territorialium beneficiorum usus competit, annuatim 12 dierum manuales robotas praestare tenetur.

§. 3. Circa tempus in itu et reditu ad robotas, in quiete item et pabulatione ac adaquatione pecorum consumendum, consuetudo huc dum in exercita retineatur; et si de imputatione temporis ter dominum terrestrem et colonum, differentia exoriretur sumptis in considerationem localibus circumstantiis, et locorum adjunctis ac distantiiis, tabula urbarialis determinandum habebit, quantum temporis in itum et reditum, pabulationem item ac adaquationem pecorum, imputandum veniat. Infra dimidii milliaris distantiam, sub quatuor mensibus hybernalibus, novembri videlicet, decembri januarii et februario crepuscula matutinum et vespertinum, itui ad robotam et reditui colonorum ita deserviant, ut domino terrestri a solis ortu usque ad occasum, realis labor obtingat; aliis vero singulis mensibus, in ipsas servitutes a solis ortu, usque ad occasum praestandas, tam itus quam reditus, imputentur. (Va urmà.)